

MKZ: VOORAL GROTE INKOMENSSCHADE VOOR VARKENSBEDRIJVEN*Kees de Bont en Arjan Wisman*

De recente uitbraak van Mond- en Klauwzeer (MKZ) in ons land heeft voor een aantal veehouderijbedrijven enorme inkomenseffecten. Dit geldt vooral in de gebieden waar dieren moesten worden geruimd. Maar ook in de toezichtgebieden en in de gebieden die minder direct te maken hebben gehad met MKZ zijn er bedrijven die een forse inkomensderving ondervinden (tabel 1). Bij circa 10% (6.000 bedrijven) van de bedrijven met evenhoevige is de inkomensschade hoger dan 10.000 gulden.

Tabel 1 Aantal bedrijven met evenhoevige dieren per gebied, gemiddeld schadebedrag per bedrijf en een verdeling van bedrijven (%) naar omvang van de schade

	Aantal bedrijven	Gemiddeld schadebedrag (gld. per bedrijf)	Schadebedrag in gulden per bedrijf				
			minder dan 1	1 tot 10.000	10.000 tot 50.000	50.000 tot 100.000	meer dan 100.000
Ruimingsgebied Groot-Oene	762	21.500	21	27	42	7	3
Toezichtsgebied Groot-Oene	2.838	4.900	17	72	10	1	0
Ruimingsgebied Oosterwolde	36	22.000	6	19	67	8	0
Toezichtsgebied Oosterwolde	193	1.700	23	73	3	1	0
Ruimingsgebied Olst-Wijhe	45	22.800	9	27	60	0	4
Ruimingsgebied Kootwijkerbroek	171	21.000	12	31	44	9	4
Toezichtsgebied Kootwijkerbroek	1.784	6.200	10	72	17	1	0
Ruimingsgebied Ee en Anjum	54	6.600	43	22	35	0	0
Annex-1, excl. ingesl. geb.	27.756	4.400	19	70	10	1	0
Annex-2, excl. ingesl. geb.	25.023	1.100	36	57	6	0	0
Totaal genoemde gebieden	58.662	3.400	26	64	9	1	0

Schade vooral in geruimde gebieden

In de ruiminggebieden is de inkomensschade met een bedrag van gemiddeld meer dan 20.000 gulden per bedrijf duidelijk het grootst. Hier is de leegstand gedurende enkele maanden doorslaggevend voor de inkomensderving. In deze periode zijn de vaste kosten blijven doorlopen en stond de productie stil. Naarmate het langer duurde voordat het gebied was ontruimd en na verschillende controles weer dieren op het bedrijf mogen komen neemt het inkomensverlies toe.

In de toezichtgebieden is de schade gemiddeld beperkt gebleven tot ongeveer 5.000 gulden per bedrijf. De productie heeft hier kunnen blijven plaatsvinden, maar tegen lagere prijzen dan die onder normale omstandigheden voor deze maanden verwacht konden worden. Dit geldt ook voor bedrijven buiten de direct getroffen gebieden. In het Annex-1-gebied (ongeveer 28.000 bedrijven in Noord- en Oost-Nederland) beloopt de schade daardoor gemiddeld ongeveer 4.000 gulden per bedrijf. In het Annex-2-gebied, het Zuiden en Westen van Nederland, van waaruit het eerst weer export van vlees mogelijk was, is de schade beperkt gebleven tot ongeveer 1.000 gulden gemiddeld per bedrijf. De reden hiervan is dat er voor vleesvarkenshouders ook positieve effecten zijn, namelijk de sterk lagere prijzen van de biggen. Ondanks gemiddeld kleine effecten komen in beide Annex-gebieden ook (grote) bedrijven voor met aanzienlijke bedragen aan gederfde inkomsten.

Schade vooral bij varkenshouders

Voor de varkenshouderijbedrijven in de ruiminggebieden hebben door de MKZ- maatregelen inkomensschade ondervonden. Bij zeugenhouders is dat geraamd op ruim 400 gulden en bij vleesvarkenshouders op

ruim 80 gulden per dier per jaar. Voor melkveehouders en ook voor vleeskalver- en vleesveeouders is de schade in absolute zin en ook relatief minder groot dan voor varkenshouders. Voor de melkveeouders speelt de opbrengst van de verevening (garantieprijs van 40 cent per kg) daarbij een bepalende rol. Deze zal pas aan het eind van het quotumjaar beschikbaar komen. Over het gehele jaar gemeten is er voor de ruimingsgebieden een schadebedrag berekend van circa 500 gulden per normaal aanwezige koe. In de toezichtsgebieden en Annex-1 is de totale schade door de lagere prijzen berekend op ongeveer 25 gulden per koe, 150 gulden per zeug en 25 gulden per vleesvarken.

Enkele uitgangspunten

Bij de berekening van genoemde inkomensgevolgen zijn de directe effecten van de maatregelen in beschouwing genomen. Het betreft het wegvallen van de productie en het soms fors lager worden van de prijzen van de dieren.

Bij deze schadeberekeningen zijn enkele factoren die met de bedrijfsvoering hebben te maken buiten beschouwing gebleven, zoals het later insemineren van de dieren en latere weidegang. Ook is geen rekening gehouden met de verhoging van de heffingen van de Productschappen ten behoeve van het Diergezondheidsfonds. Verder is er vanuit gegaan dat de vergoeding voor de geruimde dieren geen winst of verlies oplevert.